

FRACKING

EU vil gasse op for et samarbejde med USA om energi i TTIP, men møder politiske og tekniske barrierer. Miljøorganisationer er bekymrede. Side 4

SERVICE

Danske plejehjem kan blive genstand for udenlandsk konkurrence som følge af handelsaftale. Høstaler kan ikke. Ingen husker hvorfor. Side 7

KEMIKALIER

Kommissionen fastholder, at EU-love om kemikalier fortsat vil stå til troende efter en handelsaftale. Miljøorganisationer frygter øget indflydelse fra industrien. Side 10

GRØNLAND

NOTAT har mødt Grønlands nye landsstyreformand Kim Kielsen. Han vil satse på fiskeriet, mens EU investerer i uddannelse og håber på mere minedrift. Side 12

ÅRGANG 42 – NR. 1281 – MARTS 2015

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Kommissionens næstformand Frans Timmermans trods kritik af handelsaftale med USA:

”Jeg er sikker på, at flertallet af borgere i Europa har tilstrækkelig med sund fornuft”

TEMA: Kampen for frihandel

Leder:

Nej, borgere og erhvervsliv har ikke samme interesse

FRIHANDEL. På NOTAT har vi fulgt forhandlingerne om frihandels- og investeringsaftalen mellem EU og USA (TTIP) helt fra begyndelsen. Vi glæder os over, at det er lykkedes at sætte gang i en debat om aftalens indhold og måske særligt om ISDS-mekanismen, som udgør en slags voldgiftssystem, hvor investorer kan lægge sag an mod stater.

»Hvis du starter en diskussion med at sige nej, nej, nej og uden overhovedet at ville høre Kommissionens position, uden at ville lytte til substansen af argumenterne, så er det ikke en debat.« Sådan lød det fra Frans Timmermans, øverste næstformand i Kommissionen, på et møde i København.

Det kan man kun være enig i. Men man kunne ønske, at Kommissionen var lige så skarp til at se problemet med et "ja, ja, ja". Man kan hverken forklare eller diskutere en så omfattende aftale som TTIP med en generel vurdering. For aftalen har vindere og tabere – den skaber risici og muligheder for forskellige aktører.

Stol på mig

I den ophedede debat om TTIP er der ikke nogen, der kan sige noget med sikkerhed. For aftalens effekter kender vi naturligvis ikke med sikkerhed, før den er indgået. Derfor handler debatten i høj grad om, hvilke risici vi er parate til at leve med. 1.450.000 EU-borgere har skrevet under på kampagnen "Stop TTIP", så bekymringen for aftalen rækker langt ud over de lukkede kredse af radikale frihandelskritikere.

Her er Kommissionens og EU's lederes svar til den bekymrede offentlighed: Stol på os. Vi laver ikke en dårlig aftale. Men et sådan autoritetsargument er ikke meget værd. For spørgsmålet er jo, en dårlig aftale for hvem?

En af de risici, som aftalen indebærer, tager vi fat på. For formålet med

aftalen er, som det står meget tydeligt i et notat fra Erhvervs- og Vækstministeriet, at "opnå en så høj grad af binding af det nuværende liberaliseringsniveau som muligt" og at "skabe mulighed for ny markedsadgang".

Kommissionen og regeringerne i EU understreger gang på gang, at aftalen ikke kommer til at undergrave den offentlige sektor. Men helt centralt i aftalen står de to principper: Dels en fastfrysning af nuværende liberaliseringer. Og dels princippet om, at man kan liberalisere yderligere – uden mulighed for at rulle den udvikling tilbage igen.

Stol på logikken

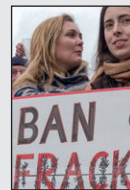
Når EU's kommissær for handel, Cecilia Malmström, forsikrer om, at aftalen ikke vil rokke ved for eksempel europæisk regulering af kemikalier, så er det ikke noget, der vækker dyb tillid hos miljøorganisationerne. Sempelthen fordi logikken tilsiger, at hvis man vil øge handlen over Atlanten, så må man fjerne forhindringer. Det virksomhederne oplever som forhindringer, kan meget vel være det, vi som borgere og forbrugere oplever som beskyttelse.

Derfor er det også afgørende, at forholde sig til, hvordan aftalen konkret kan komme til at påvirke områder som miljø, klima, energi, forbrugerbeskyttelse og de meget forskellige velfærdsstater i EU og USA.

Det er også afgørende at se på, hvad aftalens mekanismer kan betyde for erhvervslivets mulighed for at øve indflydelse på fremtidig lovgivning og regulering. Det gælder både ISDS-systemet og de såkaldte reguleringsråd, hvor der i forhandlingerne lægges op til, at ny regulering skal drøftes med erhvervslivet på begge sider af Atlanten.

*Rasmus Nørlem Sørensen,
ansvarshavende redaktør*

TTIP står for Transatlantic Trade and Investment Partnership. Det er den handels- og investeringsaftale, som EU og USA forhandler om, og som dette nummer har fokus på. Forkortelsen bliver brugt gennem hele nummeret.

EU vil gasse op for energisamarbejde med USA

Side 4

Danske plejehjem kan blive genstand for udenlandsk konkurrence

Side 7

Lækket dokument afslører erhvervslivets muligheder for indflydelse

Side 8

Frygt for industriens indflydelse på EU's kemikalielovgivning

Side 10

Interview med Grønlands nye landsstyreformand, Kim Kielsen

Side 14

NOTAT
– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, Fælledvej 12, København N.
redaktionen@notat.dk

Ansvarshavende chefredaktør:
Rasmus Nørlem Sørensen

Daglig redaktør: Ida Zidore

I redaktionen: Staffan Dahllöf, Sven Skovmand, Finn Ellegaard, Kenneth Haar, Tine Toft Jørgensen, Peter Zacho Søgaard og Michael Birkkjær Lauritsen

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO
Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEO's arrangementer. Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Junckers højre hånd efterlyser "sund fornuft" i debatten om handelsaftale

Store dele af befolkningen er ifølge en offentlig høring bekymrede for en handelsaftale med USA, og især for en mekanisme, der skal beskytte investorer.

NOTAT har talt med Kommissionens nye næstformand, der advarer mod skræmmebilleder.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

FORNUFT. »Der bliver ikke nogen ISDS-mekanisme, hvis Hr. Timmermans ikke er enig.« Med de ord har kommissionsformand Jean-Claude Juncker tildelt sin øverste næstformand Frans Timmermans en central rolle i forhandlingerne med USA om aftalen Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP).

Dermed har han tilsyneladende også frataget den nye handelskommissær, Cecilia Malmström, kontrollen med ISDS (Investor-State Dispute Settlement), som måske er det element i aftalen, der har vakt størst bekymring i offentligheden.

ISDS er en mekanisme, der giver udenlandske virksomheder ret til at anlægge sager mod en stat og forlange erstatning, hvis ny lovgivning forhindrer en forventet indtjening. Sagerne vil blive ført ved særdomstole udenfor det eksisterende retssystem.

Timmermans var klar i sit forsvar af aftalen, da han torsdag den 29. januar besøgte Københavns Universitet til et møde med "helt almindelige danskere":

»Når bekymringer er baserede på realistiske antagelser, skal vi tage os af dem. Når de ikke bygger på realistiske antagelser, skal vi bare forklare dem. Og jeg er sikker på, at flertallet af borgerne i Europa har tilstrækkeligt med sund fornuft til at følge os i det her.«

97 procents modstand

Kommissionen inviterede i marts 2014 til en onlinehøring om ISDS og modtog omkring 150.000 svar – langt mere end sædvanligt ved den type høringer. 97 procent af svarene var kritiske eller direkte imod.

Kommissionen konkluderer i en rapport om høringen, at størstedelen af svarerne stammer fra kritiske hjemmesider med præfabrikerede svar, hvoraf flere var imod TTIP som helhed.

Interesseorganisationer kritiserer omvendt Kommissionen for at have stillet spørgsmålene på en måde, der fik ISDS til at se fordelagtig ud, og for at sylte borgerne svar. Som resultat af de efterhånden mange uenigheder, er beslutningen om ISDS nu skubbet til allersidst i forhandlingerne.

Ikke noget monster

NOTAT mødte Frans Timmermans efter mødet i København til en snak om, hvorfor han trods den massive modstand ikke er klar til at skrotte ISDS:

»Næsten alle bilaterale handelsaftaler har ISDS-systemer. Så at skabe et monster, der hedder ISDS, som noget, der pr. definition er imod borgere og individer, er simpelthen at misfortolke fakta. Når det er sagt, så har vi endnu ikke opnået en situation, hvor vi er tilfredse, og vi vil blive ved med at forhandle. Hvis vi ikke er tilfredse, så vil vi ikke have en ISDS-mekanisme.«

Kommissionen har netop lavet en onlinehøring, hvor et stort flertal var imod ISDS. Burde det ikke være nok offentlig bekymring til at tage det af bordet?

»Hvis du har en høring, og det eneste mulige resultat er, at du følger flertallet i høringen, så er det ikke længere en høring.«

Men flertallet var omkring 97 procent.

»Så er det ikke længere en høring. De bekymringer, der bliver udtrykt, bliver taget med ombord og bliver brugt. Men hvis du starter en diskussion med at sige nej, nej, nej og uden overhovedet at ville høre Kommissionens position, uden at ville lytte til substansen af argumenterne, så er det ikke en debat. Det er igen sådan en 'jeg har bestemt mig, forvir mig ikke med fakta'. Det er ikke sådan, man laver politik.«

Men hvorfor så lave onlinehøringen?

»Fordi så ser vi, hvad bekymringerne er. Det er derfor, vi har sagt i vores reaktion, at der er fire områder, hvor Kommissionen vil fortsætte dialogen og se, om vi kan løse de bekymringer.« ♦

EU vil gasse op for energisamarbejde med USA

Kommissionen vil være en del af det amerikanske fracking-boom og uafhængige af Putins gas. Derfor presser de på for at flette et energikapitel ind i frihandelsaftalen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

ENERGI. Amerikanerne oplever en revolution på energifronten. Ved brug af fracking, som er en kontroversiel metode til at udvinde olie og gas, forventes USA ifølge det Internationale Energi Agentur (IEA) at overgå Saudi-Arabien som verdens største olieproducent og Rusland som verdens største gasproducent omkring 2020.

Anderledes står det til i EU, som ifølge IEA importerer en tredjedel af sit samlede gasforbrug fra Rusland. Krisen i Ukraine har fået mange EU-lande, især de øst-europæiske, til at bekymre sig over det afhængighedsforhold.

Nu vil EU-Kommissionen med udenrigschef Federica Mogherini i spidsen indgå et forstærket energisamarbejde med USA gennem TTIP. Det viser et uofficielt dokument fra september 2013, som er blevet lækket, og som har Kommissionens generaldirektorat for handel som afsender:

»Den nuværende krise i Ukraine bekræfter den skrøbelige situation, som EU står i, i forhold til energiafhængighed.«

At bruge TTIP som løftestang er en god idé, mener Bendt Bendtsen, der er medlem af EU-Parlamentets energiudvalg og stedfortræder i handelsudvalget:

»Vi må desværre konstatere, at vi i Europa er dybt afhængige af import fra Mellemøsten og Putin med alle hans luner. Derfor mener jeg, at den internationale handelsaftale, hvor muligheden for et energikapitel er til stede, kan gavne Europas forsyningssikkerhed.«

De eneste, der vinder ved et energikapitel i aftalen, er gasindustrien. Det mener miljøorganisationen Friends of the Earth, der her demonstrerer mod brug af den kontroversielle udvindingsmetode fracking.

Naturgas en mulighed

Selv med et energikapitel er der dog ikke noget, der tyder på, at EU kan regne med at få olie fra USA. Siden oliekrisen i 1970'erne har USA haft et forbud mod at eksportere råolie for at undgå endnu en forsyningskrise, og det står ikke til at blive ændret.

Men naturgas er i teorien en mulighed. Med den rette teknologi kan gassen gøres flydende og transporteres over Atlanten.

»Det er en langtrukken og bureau-

kratisk proces i USA at få tilladelse til at eksportere flydende gas. Men hvis TTIP forhandles på plads, får EU automatisk status som udenlandsk aftalepartner. Det kan gøre processen mere automatisk, og dermed nemmere«, vurderer Anna Louise Højbjerg Henriksen, public affairs manager i Danfoss og tidligere klima- og energirådgiver på den danske ambassade i Washington.

Men det er langt fra alle, der tiljuble den mulighed:

»Hvis Kommissionen virkelig fokuse-

rede på energieffektivitet, ville vi støtte kapitlet, men det gør den bare ikke. De eneste, der vinder her, er gasindustriens store virksomheder som Chevron og ExxonMobil,« siger Antoine Simon fra miljøorganisationen Friends of the Earth til NOTAT. Han er medforfatter til rapporten 'No Fracking Way' fra marts 2014, som er skrevet af en række grønne organisationer:

»Fracking vil øge tilgængeligheden af gas og låse os inde i en afhængighed af fossile brændstoffer i flere årtier,« konkluderer rapporten.

Risikofyldt udvinding

Kritikerne er også bekymrede for sikkerheden. Fracking, eller mere præcist hydraulisk frakturering, går ud på at pumpe en blanding af sand, vand og kemikalier ned i jordens skiferlag under meget højt tryk og derved skabe huller og sprækker i undergrunden. Det kan efterlade drivhusgassen metan i atmosfæren på grund af læk i produktionen:

»Metan bliver i atmosfæren i kortere tid end CO₂, men det skader 20 gange så meget. Til gengæld skader forbrændingen af naturgas langt mindre end kul, og det kan derfor fungere som en kortsigtet overgangsløsning, så længe man samtidig satser på vedvarende energiformer og

effektivitet på lang sigt,« vurderer Anna Louise Højbjerg Henrichsen fra Danfoss.

»Men selv hvis der kommer et energikapitel i TTIP, er der en hel masse tekniske barrierer, før gassen rammer Europas kyster. Det er en meget dyr og tidskrævende proces at gøre naturgassen flydende, transportere den over Atlanten og distribuere den i de europæiske energisystemer,« understreger hun.

TTIP ingen sikkerhed

Selvom USA kunne have en økonomisk interesse i den europæiske efterspørgsel på gas, vurderer redaktør for handelsanalysetitlen Borderlex, Iana Dreyer, at det bliver svært at overtale amerikanerne til at binde sig til et energikapitel:

»Amerikanske husholdninger og virksomheder har vænnet sig til de lave gaspriser, som er fulgt i kølvandet på fracking-boomet, og de er ikke interesserede i højere gaspriser, som øget eksport vil medføre. Derfor kæmper forbrugerorganisationer og mindre virksomheder imod mere åbenhed for gaseksport til omverdenen.«

TTIP kan heller ikke sikre, at gassen overhovedet ender i Europa, vurderer Iana Dreyer. USA forhandler med flere konti-

netter, og der er allerede lavet gasaftaler med asiatiske virksomheder:

»Prisen på flydende gas er langt højere i Asien, og særligt i Japan efter lukningen af atomkraftværkerne i halen på ulykken i Fukushima.«

Mere symbolsk

Hun kalder kampen om energikapitlet for et strategisk spil.

»Det er mere et symbolsk signal til Rusland om, at man har mulighed for at få gas fra andre steder, end det reelt vil medføre et større flow af flydende gas over Atlanten.«

Selvom flere aktører peger på, at det flydende gaseventyr fra USA lader vente på sig, satser særligt de østeuropæiske lande på et snarligt alternativ til russisk gas. Og der er alvor bag ordene, fastholder næstformand i EU-Parlamentets energiudvalg Morten Helveg Petersen:

»Jeg kan love dig for, at for de baltiske lande er det væsentligt mere end symbolik, det er dødalvorligt. Litauen har lige åbnet en stor terminal for flydende gas, og det er jo liv og død for dem at sikre sig imod det jerngreb, som Putin har dem i.« ♦

Vil TTIP gøre det sværere for stater at regulere brugen af fracking?

Det er op til hvert enkelt EU-medlemsland at bestemme sit eget "energimix", det vil sige sammensætningen af energikilder. EU kan for eksempel ikke beslutte, om et land må eller ikke må bruge fracking eller atomkraft.

Alligevel advarer miljøorganisationer imod, at handelsaftalens mekanisme for beskyttelse af investorer, ISDS (Investor-State Dispute Settlement), vil gøre det sværere for medlemslande at forbyde eller regulere brugen af fracking fremover.

NOTAT har spurgt en række aktører:

Iana Dreyer, Borderlex: »Virksomheder vil prøve at bruge det, men det vil ikke lykkes dem at forhindre lande i at forbyde fracking. For det (ISDS, red.) handler ikke om at forhindre lande i at lave lovgivning. Det eneste, det forhindrer dem i, er at udelukke amerikanske virksomheder fra at byde ind på borer, hvis de først har gjort det lovligt at fracke.«

EU-Kommissionens officielle fakta-ark: »Hvert EU-medlemsland er ansvarligt for at bestemme, hvorvidt skifergasproduktion skal tillades. Intet i TTIP vil kunne begrænse denne suveræne ret for hvert EU-land. Når en beslutning er taget om at tillade udnyttelse, sigter TTIP dog efter at fremme konkurrence og åben adgang.«

Antoine Simon, Friends of the Earth: »Ja, og kritikken er mere relevant end nogensinde. Baseret på, hvad vi kan observere i andre regionale aftaler med lignende investeringsbeskyttelse i frihandelsaftaler, har vi store bekymringer for netop denne mekanisme.«

Bendt Bendtsen (K), medlem af EU-Parlamentet: »Hvis man slæber penge ud af et firma, og de begynder at fracke, og man så lukker det ned bagefter, jamen så må det selvfølgelig have en pris. Omvendt må jeg sige, at det skal være en mulighed med miljøstandarder at kunne lovgive i de enkelte lande. Tingene må bare hænge sammen.«

Bevidst uklare grænser for privatisering

Faglig organisation frygter, at en frihandelsaftale vil medføre privatiseringer, som ikke kan fortrydes, hvis de folkevalgte skulle ombestemme sig. EU undlader bevidst at definere grænserne, forklarer chefforhandler overfor NOTAT.

AF STAFFAN DAHLLÖF

TJENESTER. Handlen med tjenesteydelser er et økonomisk vigtigt og politisk kontroversielt område i frihandelsaftalen TTIP.

Tjenesteydelser udgør alle arbejdsopgaver, som kan handles, og omfatter så forskellige grupper som advokater, revisorer, læger, sygeplejersker, sundhedsassistenter, rengøringspersonale, lærere – og alle deres kunder eller brugere.

Området er genstand for forhandlinger i både TTIP og den mindre kendte TiSA (Trade in Services Agreement) mellem EU, USA og 21 andre lande.

Formålet er, ifølge et notat fra Erhvervs- og Vækstministeriet, at "opnå en så høj grad af binding af det nuværende liberaliseringsniveau som muligt" og at "skabe mulighed for ny markedsadgang".

Det ser dele af erhvervslivet som et løfte for fremtiden.

»Vi håber på en ambitiøs aftale, hvor man åbner så meget som muligt op for private udbyderes adgang til offentlige services,« siger Kasper Ernest, chef for den internationale afdeling i brancheorganisationen Dansk Erhverv.

Omvendt er faglige organisationer bange for, at forhandlingerne sniger privatiseringer af offentlige ydelser ind ad bagvejen og begrænser politiske beslutninger.

Tvang er ikke hensigten

»Kommissionen har sagt, at der ikke er nogen grund til bekymring, men der er nogle vage formuleringer, som vi har svært ved at vurdere,« siger Louise Høj Larsen fra lærernes europæiske faglige organisation ETUCE i Bruxelles.

Et såkaldt skraldenøgleprincip ("ratchet clause") i de to aftaler skal sikre, at folkevalgte politikere ikke kan fortryde privatiseringer indenfor bestemte områder. De kan ikke føre opgaver tilbage i statsligt eller kommunalt regi, hvis området først er privatiseret.

Et afgørende spørgsmål er derfor, hvilke tjenesteydelser, der skal omfattes af den mekanisme.

Kommissionen forsikrer, at *offentligt finansierede serviceydelser* ikke er omfattet af skraldenøgleprincippet, og at de enkelte lande til enhver tid skal kunne

lovgive helt, som de selv ønsker det indenfor tre områder. Det gælder social- og sundhedsområdet, undervisning og vanddistribution (forsyning og rensning af spildevand).

Men hvad nu, hvis en ydelse er delvist finansieret via brugerbetaling eller private forsikringer?

Bred margin

NOTAT har spurgt Kommissionen, hvordan begrebet *offentligt finansierede serviceydelser* skal forstås, og hvor man trækker grænsen for, hvad der skal med i aftalen.

»Det er fuldt ud legitimt at spørge til, hvordan vi definerer det. Sandheden er, at det har vi bevidst undladt at gøre i de seneste 20 år. På den måde beholder vi en bred margin til fortolkning og dermed muligheden for at holde offentlig service udenfor aftalen. I forbindelse med TTIP har vores modpart i øvrigt samme forsigtige tilgang,« siger Kommissionens chefforhandler i TTIP, Ignacio Garcia Bencero, til NOTAT.

»Vores erfaringer fra tidligere forhandlinger – og det har fungeret fint i mange år – er, at hvis man går i gang med at definere, så får man let en masse juridiske fortolkninger, som indsnævrer ens egen forståelse af, hvad der er offentlig service. Desuden risikerer vi bare den samme diskussion, hvis vi skulle definere ord som "offentlig" og "serviceydelser",« tilføjer han.

Nødt til at vente

Hvordan skal tilhængere og modstandere af privatiseringer så forstå konsekvenserne af en aftale? Bliver de nødt til at vente, til forhandlingerne er afsluttede?

»Svaret kan findes i EU's historie – EU har udelukket offentlig service fra alle tidligere frihandelsaftaler. Sådan vil det også være i fremtiden. Interesserede bør se på det mandat, vi har fået af Ministerrådet, og se på Traktaten, som har en klar rettesnor ved protokollen om serviceydelser af almen interesse. Vi kan garantere, at Kommissionen ikke har til hensigt at afvige fra den rettesnor, eller at overskride vores forhandlingsmandat. Men for at forstå detaljerne, bliver interessenter nødt til at vente til forhandlingerne er overståede. Jeg kan dog forsikre dig om, at

ingen medlemsstat vil blive tvunget til at liberalisere eller privatisere den offentlige service,« svarer Ignacio Garcia Bencero.

Skal med i aftalen

Dansk Erhverv ser ikke den manglende definition som et problem.

»Det er en forhandling, og i en forhandling er det nu engang ofte nødvendigt, at have den her slags manøvrerum,« siger Kasper Ernest.

I lærernes faglige organisation ETUCE er Louise Høj Larsen til gengæld bekymret:

»Hvis man ikke klart ekskluderer uddannelse, så medfører det store risici for offentlige uddannelser i form af kommercialisering og privatisering. Hvis EU ikke klart definerer aftalens begrænsning, er der fare for, at andre vil gøre det, for eksempel voldgiftsmænd via ISDS (virksomheders mulighed for at modsætte sig politiske beslutninger for at beskytte deres investeringer, red).«

Lærerne er heller ikke trygge ved Kommissionens henvisninger til traktatens ord om at sikre "serviceydelser af almen interesse":

»Det er klart, at Kommissionen bliver nødt til at respektere traktaten, men de forpligtelser bliver man også nødt til at reflektere i politikken udadtil, såsom i en frihandelsaftale,« siger Louise Høj Larsen. ♦

FOLKEHØRING

Om EU's frihandelsaftaler

Mød Bendt Bendtsen (K) og Christel Schaldemose (S)

Den 19. marts kl. 19 - 21.30
Møderiet, Fælledvej 12, Kbh. N

Frihandelsaftalen mellem EU og USA (TTIP) er blevet mødt af massiv kritik fra mange kanter, andre har forsvaret aftalen.

Du kan her møde to af de danske medlemmer af EU-Parlamentets udvalg, der arbejder med frihandelsaftalen.

Få svar på hvor forhandlingerne står, og hvad deres krav er til forhandlingerne.

Deltagelse 50 kr., stud. 20 kr.

TILMELD DIG PÅ deo.dk

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNavnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

Flere og flere danske kommuner privatiserer plejehjem. Nye handelsaftaler kan forpligte Danmark til at åbne op for udenlandsk konkurrence på området.

Liberaliseringer af plejehjem, men ikke hospitaler

Danske plejehjem skal med i de internationale handelsaftaler, så de kan åbnes yderligere for udenlandsk konkurrence. Det skal hospitaler og andre behandlingssteder ikke. Skellet bunder i et gammelt forbehold, som ingen husker årsagen til.

AF STAFFAN DAHLLÖF

FORBEHOLD. Offentlige social- og sundhedsinstitutioner, herunder hospitaler, er ikke omfattet af handelsaftalerne TiSA (Trade in Services Agreement) og TTIP. Privatfinansierede er heller ikke, men det kunne de have været, hvis ikke Danmark og andre EU-lande havde forbeholdt sig retten til selvstændigt at vedtage regler for privathospitaler og andre behandlingssteder.

Forbeholdet fremgår af EU-Kommissionens samlede udspil til forhandlingerne.

Der er dog en undtagelse. Behandlingshjem og plejehjem, som helt eller delvist betales privat, er ikke omfattet af forbeholdet. De skal være – og forblive – åbne for udenlandsk konkurrence uden særlige betingelser.

Hvorfor det lige er plejehjem og behandlingshjem, som skal med i handelsaftalerne, kan de handelskyndige i Udenrigsministeriet ikke svare på.

Måske i Rigsarkivet

En forklaring fra ministeriet er, at nationale forbehold i EU's frihandelsaftaler i et vist omfang stammer tilbage fra midten

af 1990'erne, hvor man forhandlede om GATS-aftalen, og hvor det var nødvendigt at få klarlagt medlemslandenes behov for reservationer. I forbindelse med forhandlinger om nye aftaler tager man udgangspunkt i de samme lister, der så opdateres efter behov.

NOTAT henvises til Socialministeriet for nærmere besked.

Der trækker vi dog en nitte. Socialministeriet har, får vi at vide, sikkert leveret bidrag til Udenrigsministeriets forhandlinger af frihandelsaftaler i 1990'erne fra det, der dengang hed Internationalt Kontor.

Kontoret eksisterer ikke længere. For at kunne finde et svar, skal vi derfor til Rigsarkivet, anbefaler Socialministeriet.

Danske professorer!

En lignende mystik spreder sig om holdningen til privatfinansierede uddannelser. Her har Danmark, til forskel fra mange andre EU-lande, åbnet dørene for udenlandsk konkurrence, men med et forbehold:

Professorerne på helt eller delvist privatfinansierede universiteter skal være danske statsborgere.

Hvorfor, kan Udenrigsministeriet ikke

svare på, men henviser til Uddannelses- og Forskningsministeriet. Her har Styrelsen for Videregående Uddannelser nu indledt en research i arkiverne.

Vi bliver stillet et svar i udsigt indenfor et par uger, da disse linjer bliver sendt til redigering – nysgerrige henvises til notat.dk for besked. ♦

Kampen for frihandel

Debatmøde den 24. marts kl. 17 -18.30

Salen, Hovedbiblioteket, Møllegade 1, Aarhus C.

Hvem er det, der presser på for en frihandelsaftale og hvorfor? Hvilken indflydelse får erhvervslivet på aftalen? Hvor meget vægt har forbrugerbeskyttelse, miljø, klima og arbejdstagernes rettigheder?

Mød **Hans Martens** fra European Policy Center og **Nanna Clifforth** fra NOAH.

Deltagelse 50 kr., stud. 20 kr.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastfåst

5
SKARPE

Bendt Bendtsen, medlem af EU-Parlamentet for de Konservative (EPP), sidder i energiudvalget og er stedfortræder i handelsudvalget

AF TINE TOFT JØRGENSEN

Er en mekanisme for investeringsbeskyttelse (ISDS) i aftalen med USA hensigtsmæssig?

Ja. Det er nødvendigt for, at give virksomhederne ordentlige vilkår til at investere. Det er som om, man vil fremstille de her ISDS'er som noget, der tilhører det Vilde Vesten. Det er noget, der allerede ligger i hundredvis af handelsaftaler. Det, jeg siger, er, at vi ikke skal have lavet så stram en model for fortolkning af ISDS, at landene ikke kan ændre kurs.

Men kan det ikke netop være en konsekvens af ISDS, at det bliver sværere for landene at ændre kurs?

Nej. Det kommer an på, hvordan man skruer de her aftaler sammen. Jeg siger ikke, at det her er nemt. Det er dødbesværligt, og det bliver utroligt vanskeligt, at få nogle investorbeskyttelsesregler. Jeg ved heller ikke, om det lykkes.

Op til valget i maj spurgte NOTAT dig, om EU i frihandelsaftalen skal acceptere særdomstole. Dengang svarede du nej. Hvad har fået dig til at ændre mening?

Jeg synes, at præmissen har ændret sig. I maj var der en enormt ringe transparens omkring de sager, der blev ført ved de her tvistbilæggesorganer. Og netop den kritik, der har været af ISDS, er det nu muligt at rette op på. Det skal ændres, så der bliver mere gennemsigtighed i sagerne, når man skal skruer et nyt system sammen.

Hvordan er det blevet mere transparent?

Det skal jo gerne ende med, at der kommer mere transparens i den måde, sagerne kommer til at foregå på. Det handler om at få mere transparens ind i processen.

Hvordan forholder du dig til kritikken om, at brugen af fracking vil underminere investeringer i andre energikilder?

Der er ingen tvivl om, at det amerikanske olieeventyr har været lidt af en game-changer for os i Europa. Men vi ved ikke, hvordan Rusland eller Saudi Arabien ser ud om 15 år. Det eneste, vi ved, er, at den andel af energien, som Europa importerer, bare bliver større hvert år. Hvis vi skal være selvforsynende på et tidspunkt, så kommer vi til at benytte os både af atomkraft, fracking, vedvarende energi og mere energieffektivitet.

På billedet trykker forkvinde for Business Europe Emma Marcegaglia hænder med Kommissionens nye næstformand for vækst, investeringer og konkurrence, Jyrki Katainen.

Erhvervslivet vil "være med til at skrive reglerne"

Lækkede dokumenter afslører Kommissionens planer for TTIP om alt fra kemi og fødevarer til bakspejle og bankregler. Alt tyder på, at erhvervslivet får en bugnende værktøjskasse ved hånden, når de skal påvirke fælles standarder.

AF KENNETH HAAR

ANALYSE. Vil TTIP-forhandlingerne føre til en hurtig EU-accept af amerikanske kyllinger, rensat i en klorholdig blanding? Vil EU svække kemireglerne, så de rammer amerikansk niveau? Vil USA lade svage europæiske banker gøre, som de vil i USA?

Svaret er formentlig nej på alle tre spørgsmål – på kort sigt. På længere sigt kan TTIP snildt føre os den vej. For hvis det står til Kommissionen, skal erhvervslivet have masser af muligheder for at påvirke udviklingen, fremgår det af en række lækkede dokumenter. Og de store spillere i erhvervslivet har en klar dagsorden: De er trætte af mange af de regler, som beskytter folkesundheden.

Medforfattere når loven skrives

Det har stået klart fra TTIP-forhandlingernes spæde begyndelse, at det ikke ville være muligt på den korte bane at blive enige om en stor, transatlantisk "pakke", hvor man harmoniserer, det vil sige tilpasser EU's og USA's regler efter en fælles standard.

I stedet er planen et "regulerings samarbejde", som går ud på at enes om en lang række procedurer, der på sigt skal bane vejen for ens eller forenelige regler.

Regulerings samarbejdet har stået højt på erhvervslivets ønskeliste længe, og især det amerikanske handelskammer US Chamber of Commerce og den europæiske arbejdsgiverorganisation BusinessEurope har stået i tæt dialog

med EU-Kommissionen om, hvordan det skulle gribes an. Deres mål: "At erhvervslivet grundlæggende skal være med til at skrive reglerne", som det hedder i et brev sendt i oktober 2012 fra de to organisationer til Kommissionen.

Tre redskaber

I den seneste tid er en række dokumenter blevet lækket til offentligheden, og de viser, at erhvervslivets folk får masser af redskaber til at påvirke lovgivningen, hvis det står til EU-Kommissionen. Et forslag fra EU's hånd går ud på, at give erhvervslivet mulighed for at kommentere på nye initiativer til regler og love, inden de bliver fremlagt til behandling i folkevalgte forsamlinger.

Skulle et lovforslag medføre, at et selskab pålægges udgifter eller vil miste markedsandele, skal det tydeligt anføres i et bilag til forslaget, at det har en skadelig virkning på samhandlen.

Kommissionen vil også inddrage erhvervslivet i overvejelserne om, hvordan man kan bringe den nuværende amerikanske og europæiske lovgivning nærmere hinanden. Det indebærer at give erhvervslivet mulighed for, at fremsætte omfattende forslag til, hvordan man kan fjerne handelshindringer.

Med lidt hjælp

Der er flere goder til erhvervslivet i Kommissionens forslag, der dog forudsætter, at både Kommissionen og de amerikanske myndigheder er parate til at hjælpe deres virksomheder med at fjerne hindringer for handlen. Men at det vil ske, synes givet. Det er en forpligtelse, der for

begge parter følger af de interne regler, som er fastlagt for blandt andet Kommissionens arbejde med international handel.

For at fremme ensretningen, foreslår Kommissionen, at der oprettes et særligt "reguleringsråd" – eller "Regulatory Cooperation Body". Det skal fungere som et organ, hvor embedsmænd fastlægger kursen for fremtidig lovgivning i dialog med ministre fra både EU og USA. De nærmere regler er kun vagt definerede, men Kommissionen understreger, at Reguleringsrådet ikke kan vedtage love selv.

Kan blive mere ambitiøst

Reguleringssamarbejde er – selvom det lyder harmløst – ved at blive kontroversielt. Det skal ses i lyset af de mange eksempler på, at store virksomheder på begge sider af havet har fremlagt vidtgående forslag til opgør med regler, der beskytter folkesundheden.

Det lækkede forslag fra Kommissionen, der blev offentliggjort den 10. februar, er ikke det sidste ord i den sag. Kommissionen har annonceret, at den vil fremsætte et konkret forslag op til næste runde af TTIP-forhandlingerne i april, som også skal bringe medlemslandenes regler og lovgivningsprocedurer i spil. Ifølge anonyme kilder har USA fremlagt et andet forslag, som på mange måder er mere vidtgående end EU-forslaget. ♦

Kenneth Haar er researcher i organisationen Corporate Europe Observatory, der overvåger lobbyisme i EU og hører til kritikerne af TTIP.

FOLKEHØRINGER

Et forum for folkelig lobbyisme over for vores medlemmer af EU-Parlamentet. Der bliver rig mulighed for at stille spørgsmål, kommentere og komme med anbefalinger fra salen. Der kommer høringer med alle danske medlemmer og temaerne er efter hvilke udvalg de sidder i.

OM EU'S FRIHANDELSAFTALER

Mød Bendt Bendtsen (K) og Christel Schaldemose (S) torsdag den 19. marts kl. 19 – 21.30

HVILKEN ENERGIPOLITIK ØNSKER DU I EU?

Mød Bendt Bendtsen (K), Morten Helveg Petersen (R) og Jeppe Kofod (S) torsdag den 9. april kl. 19 – 21.30

HVORDAN GÅR DET MED SKATTELY OG FINANSKAT?

Mød Jeppe Kofod (S), Morten Messerschmidt (DF) og Rina Ronja Kari (FB) torsdag den 16. april kl. 19 – 21.30

KAN EU SKABE JOBS?

Mød Ole Christensen (S) og Rina Ronja Kari (FB) torsdag den 23. april kl. 19 – 21.30

Mød Ulla Tørnæs (V) torsdag den 7. maj kl. 19 – 21.30

Deltagelse 50 kr. pr. møde inkl. kaffe, 20 kr. for studerende.

Møderiet, Fælledvej 12, København N.

DEO Tlf. 70 26 36 66

EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst. Støttet af EuropaNævnet

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**

Christel Schaldemose, medlem af EU-Parlamentet for Socialdemokraterne (S&D), sidder i udvalget for Indre Marked og forbrugerbeskyttelse

AF IDA ZIDORE

Du og Peter Hummelgaard udtrykker i en kronik i Berlingske bekymring for, om arbejdstagerrettigheder, herunder retten til at organisere sig, kan være truet af TTIP. Er der noget konkret, der peger på det?

Vores hovedindgang er, at der er nogle centrale forskelle mellem EU og USA i forhold til blandt andet arbejdstagerrettigheder. Dem er det vigtigt at have fokus på.

Men hvad har frihandel at gøre med retten til at organisere sig?

Når samhandlen øges, og det pludselig er billigere at producere et sted, hvor der måske ikke er ordentlige arbejdstagerrettigheder, så kan det lægge et uheldigt pres på vilkår for arbejdstagere. Og det kan blive sværere at tage nogle arbejdskampe.

I udtrykker også bekymring for kemikalieområdet. Er der røster i Parlamentet, som taler om, at REACH (EU's kemikalielovgivning, red.) kan være truet?

Nej, ikke på den måde. Det, vi taler om, er, at vi har to forskellige regimer i forhold til at lovgive, og vi ønsker ikke, at de gode ting, vi har opnået på de her områder, skal fjernes. Men jeg siger ikke, at den europæiske lovgivning er truet. Parlamentet ville i øvrigt aldrig godkende en aftale, som truer REACH.

Jeres tredje bekymring går på mekanismen for investeringsbeskyttelse. Mener du slet ikke, det skal være en del af aftalen?

Det kommer an på, hvordan det bliver formuleret. Man bruger jo typisk ISDS i aftaler med lande, hvor man ikke har tillid til, at deres retssystem fungerer på grund af korruption og lignende. Det er ikke tilfældet med USA. Men man kan nok ikke komme udenom en eller anden mekanisme, og jeg har heller ikke noget imod det som juridisk mulighed. Det skal bare ikke være sådan, at en lovgiver ikke kan lovgive uden at risikere milliarderstatninger.

Hvordan forholder du dig til et eventuelt energikapitel i aftalen?

Det er ikke noget, jeg har forholdt mig til endnu. Men vi kommer jo til at gennemgå den her aftale med tættekam. Parlamentet stiller høje krav, og jeg må sige, at jeg er meget fortrøstningsfuld i forhold til, at Kommissionen vil lytte til os.

EU's chefforhandler Ignacio Garcia Bercero (tv.) afviser, at han og USA's chefforhandler Dan Mullaney (th.) har planer om at harmonisere regler for kemikalier.

Kemikalier – en magtpolitisk cocktail

Man skal nok ikke frygte, at den gældende kemikalielovgivning i EU tvinges ned på amerikansk niveau. Men industrien kan få større indflydelse på fremtidig lovgivning.

AF STAFFAN DAHLLÖF

KEMI. Hvis politiske udtalelser altid stod til troende, kunne denne artikel om TTIP's mulige konsekvenser for kemikalielovgivningen i EU starte og slutte med et citat af handelskommissær Cecilia Malmström:

»Vi giver ikke køb på menneskers sikkerhed og sundhed. Vores love er resultater af politiske beslutninger. Dem laver vi ikke om på. Punktum,« sagde hun i december sidste år. Det har hun gentaget siden hen.

Men artiklen slutter ikke her, blandt andet fordi røster som Mute Schimp fra miljøorganisationen Friends of the Earth i Bruxelles (i Danmark kendt som NOAH) ikke lader sig overbevise om ordenes sandfærdighed.

»Malmströms forsikringer giver ingen mening. Enten sænker man standarder for

at øge handlen, eller også gør man ikke«, siger Mute Schimp.

To forskellige principper

En udfordring i forhandlingerne er, at EU og USA har vidt forskellige måder at regulere kemikalieområdet på.

EU's vigtigste kemikalielov, forordningen REACH (Registrering, Evaluering, Autorisation af kemikalier), pålægger *producenterne* hovedansvaret for at dokumentere mulige risici ved alle stoffer, som produceres i mere end et ton om året.

En tilsvarende lov i USA, TSCA (Toxic Substances Control Act – lov om giftige stoffer), pålægger *myndighederne* ansvaret for at vurdere og bevise, om noget er farligt. Samtidig omfatter den kun stoffer, som er markedsført efter 1976. Resultatet er blandt andet, at der er langt mere dokumentation og mange flere begrænsninger i EU end i USA. Kommissionen

siger, at EU's måde at regulere på vil blive bevaret.

»Vi har ingen hensigter om at harmonisere regler eller indføre gensidige

Miljøorganisationer frygter, at blandt andet hormonforstyrrende stoffer og nanopartikler vil blive påvirket af en handelsaftale.

godkendelser af kemikalier, siger Kommissionens chefforhandler Ignacio Garcia Bercero til NOTAT. Men han tilføjer, at Kommissionen bestræber sig på at identificere enkelte kemikalieområder, hvor de to parter kan lette samarbejdet.

Kemiske cocktails

Miljø- og forbrugerorganisationer mener, at det virkelige problem vil opstå indenfor de områder, der endnu ikke har været genstande for hverken amerikansk eller europæisk lovgivning. Det gælder for eksempel hormonforstyrrende stoffer, nanopartikler og den såkaldte cocktaileffekt – de farer, der opstår ved blanding af forskellige stoffer.

Ifølge organisationerne kan de områder blive påvirket af TTIP, hvis planerne om et såkaldt reguleringsråd bliver til noget. Rådet skal ifølge lækkede forhandlingsdokumenter fungere som et forum, hvor EU og USA rådfører sig med hinanden, når de hver især planlægger ny, handelsrelevant lovgivning.

Miljø- og forbrugerorganisationerne frygter, at reguleringsrådet på et tidligt stadium vil informere erhvervslivet om kommende regler og love, og dermed invitere til indflydelse.

Kommissionen afviser, at reguleringsrådet handler om andet end udveksling af information.

»Der bliver ikke tale om et lovgivende organ eller et forum, hvor man skal indberette alt det, der er i gang, men om en mulighed for at identificere nye initiativer,« siger forhandlingschefen Garcia Bercero.

En storm i horisonten

Den nedtoning af reguleringssamarbejdet er forbrugerorganisationen BEUC

ikke enig i. Generaldirektøren Monique Goyens beskriver i en blog det senest lækkede forslag om reguleringsrådet som en "storm i horisonten".

Hun taler om en "surrealistisk institutionalisering af lobbyisme" og mener, at det foreslåede reguleringsråd vil give lobbyister adgang til at påvirke al mulig lovgivning, også indenfor områder, som ikke direkte bliver reguleret i en TTIP-aftale.

Mute Schimp fra Friends of the Earth har en lignende vurdering:

»Vi er ikke bange for, at EU vil lave om på eller afskaffe gældende lovgivning, men for at TTIP skaber muligheder for at omgå og udhule lovene gennem særlige importregler og måske ved sænkede grænseværdier. Og vi frygter, at kemikalieindustrien forstærker sin indflydelse på den lovgivning, som ikke er vedtaget endnu.« ♦

Ord mod ord

111 miljøorganisationers påstande mod Kommissionens svar

I en forskudt korrespondance har 111 miljøorganisationer fra begge sider af Atlanten rettet kritik mod forhandlingsoplægget til TTIP. Blandt de 111 er European Environmental Bureau, som er en paraplyorganisation i Bruxelles for blandt andre Danmarks Naturfredningsforening.

EU-Kommissionen besvarede og afviste kritikken et lille halvt år senere. NOTAT sammenholder her de 111 organisationers syv påstande med Kommissionens svar.

- 1. De 111:** TTIP forhindrer udvikling og vedtagelse af nye og strengere miljøkrav, og den forhindrer et øget hensyn til miljøet på forskellige politikområder.
Kommissionen: De miljølove og regler, der gælder i dag, vil også gælde i morgen. Der gives ingen vetoet til erhvervslivet overfor fremtidige beslutninger.
- 2. De 111:** TTIP underminerer og truer den risikovurdering af kemikalier, som finder sted i internationale fora udenfor EU og USA.
Kommissionen: Overhovedet ikke. En aftale mellem EU og USA kan omvendt understøtte det arbejde.
- 3. De 111:** Investorbekyttelsen ISDS (Investor State Dispute Settlements) sætter profitinteresser over hensynet til sundhed og miljø.
Kommissionen: Spørgsmålet om ISDS har været sendt i konsultation, og nu vurderer vi svar og synspunkter og vender tilbage med konkrete forslag.
- 4. De 111:** EU er førende på globalt plan i at reagere på nye miljømæssige trusler, som hormonforstyrrende stoffer, nanopartikler eller kemiske "cocktails" (blandinger af forskellige stoffer, som forstærker og forværrer risici med de enkelte stoffer) i øjeblikket udgør. Den førerrolle er truet af TTIP.
Kommissionen: Slet ikke, alle nye resultater og initiativer kommer til at være offentlige. EU og USA har en interesse i at dele videnskabelige data på de her områder.
- 5. De 111:** TTIP forhindrer, at medlemslande i EU og delstater i USA kan gå forrest som miljøpionerer.
Kommissionen: Nej. TTIP vil udelukkende fjerne forældede og umotiverede forskelle indenfor miljøregulering. Alle er bedst tjente med at blive informeret om, hvad der sker på de forskellige områder.
- 6. De 111:** TTIP indebærer, at offentlig adgang til kemikalieregistre og risikoanalyser begrænses, for at beskytte erhvervsinteresser.
Kommissionen: Der eksisterede et forslag fra kemikalieindustrien om udlevering af fortrolige oplysninger mellem USA og EU, men det forslag er ikke længere aktuelt.
- 7. De 111:** Harmonisering eller gensidig anerkendelse på forskellige områder svækker de regler, som giver den bedste miljøbeskyttelse for kemikalier, tøj og kosmetik.
Kommissionen: Kemikalielovgivningen vil ikke blive harmoniseret. Det er ikke aktuelt at lave om på mærkning af tøj og kosmetik uden, at der først foretages nye og fælles risikovurderinger.

For en mere udførlig argumentation fra de to parter, se links til de relevante dokumenter på notat.dk

Musikalsk revser, budbringer og provokatør

Den dansk-polske musikstjerne og tidligere X Factor-dommer Czeslaw Mozil har med sine nye sange om polakker på vandring fået både fjender og fans på nakken. I hjemlandet og udlandet.

AF MICHAEL BIRKJÆR LAURITSEN

SPLITTET. Czeslaw Mozil havde næppe forudset den mediestorm, der fulgte i kølvandet, efter at han den 21. januar i år smed en pige ud fra en intimkoncert i Liverpool, hvor han talte med det overvejende polske publikum om at være polak i udlandet, om hjemlandet, om homofobi og om at føle sig bedre end andre indvandrere.

Stort set samtlige polske medier beskrev episoden, og særligt i sladderbladene og den nationalkonservative presse blev Czeslaw udråbt som den store skurk. En arrogant og antipatriotisk berømt, der gør nar ad polakker, der er rejst til udlandet i jagten på et bedre liv.

Episoden blev imidlertid filmet, og han delte efterfølgende filmen på Facebook,

Blå bog:

Czeslaw Mozil er født i Zabrze, Polen, i 1979. Flyttede til Danmark med sine forældre som fem-årig. Flyttede tilbage til Polen i 2008.

Uddannet fra det Kongelige Danske Musikonservatorium. Dannede i Danmark bandet Czeslaw Spiewa ('Czeslaw synger').

Har siden 2008 udgivet i alt fem albums og et solo-videoalbum. De to første albums solgte hhv. dobbelt platin og guld i Polen. Seneste album er 'Emigranternes Bog Bind 1' fra 2014.

Har løbende været involveret i andre musikprojekter, filmprojekter, og har været dommer i den polske version af X Factor.

hvor man kan se pigen sammen med en veninde være fuld og larmende, og som afsked råbe »fucking luder, du aner ikke en skid om Polen«. At dele filmen var hans eneste træk for at dementere en fortælling, som ligger langt fra den, han forsøger at viderebringe med sin musik.

»På to dage er den film blevet set af 850.000 mennesker og delt 3.500 gange – og den har fået 20.000 likes. Jeg har aldrig prøvet noget lignende. Jeg gik fra at være fjende nummer et i Polen, du ved, den der celebrity-fyr, som spiller højrøvet overfor emigranterne, til at være én, der fik gratis drinks til fester. Fordi jeg havde sagt fra overfor to piger, som på en måde er sluppet fri fra den lille landsby i Polen og tror, at de kan slippe afsted med at opføre sig, som de vil i England.«

Cirkuspolsk

Czeslaw er født i Polen, men vokset op i Taastrupgård og Brøndby Strand med sine polsk-ukrainske forældre. Det var i Danmark, at han studerede på musikonservatoriet og dannede bandet Czeslaw Spiewa ('Czeslaw Synger'), der nu er et stort navn i Polen.

Han ved godt, at det ofte bliver politisk, når man rejser debat om polske udvandrere, og emnet er fyldt med modstridende følelser. I Polen er et hyppigt spørgsmål: Hvorfor rejse væk? Er det fordi, man er for svag? Er det staten eller regeringens skyld?

At han selv taler polsk med accent, og først i 2008 flyttede tilbage til Polen, gør ham ikke til en mindre kontroversiel person. Men han mener, at det er en situation, polakkerne ligeså godt kan vænne sig til:

»I Polen synes de, at jeg taler sjovt polsk. Men der fødes en hel generation lige nu i Holland, Tyskland, Storbritannien, Danmark og Sverige – en hel generation af sjovtaltende, unge Czeslaw'er.«

Hyldest til højtuddannede gadefejere

En anden ting, som polakkerne både i hjemlandet og udlandet godt kan vænne

sig til, er, at Czeslaw Mozil insisterer på at synge og tale om de to millioner polakker, der bor udenfor Polens grænser. Selvom hans tekster ikke lægger fingre imellem i beskrivelsen af opportuniste, ydmygelse, håb, vrede og splittelse mellem had og kærlighed til hjemlandet, så har formålet aldrig været at gøre nar. Tværtimod:

»Pladen er faktisk en hyldest til emigranterne. Selvfølgelig peger jeg fingre ad dem. Selvfølgelig griner jeg lidt af dem. Men når jeg synger en sang som 'Tango Magister', jamen så synger jeg også om mine egne forældre. Så det er jo fuldstændig sindssygt at tænke, at jeg står og hoverer og griner af dem, som har taget den største beslutning i deres liv, som er at forlade deres hjemland og bosætte sig i et nyt,« fortæller Czeslaw.

Uddrag af Tango Magister:

*De danser med koste i gaderne
Professor, doktor og magister
Deres grader er kun papir*

*Tango Magister
Tango professor
Så mange års studier gået tabt*
(NOTAT's oversættelse)

»Jeg vil gerne fortælle, hvordan jeg har haft det. Kan vi dele nogle oplevelser? Kan vi dele den erfaring, jeg har haft? Er der noget af det, som I kan nikke genkendende til?«

Koncertgæster i England, Irland og Danmark kommer da også ofte op efter koncerterne og fortæller, at det er vigtigt at få sat ord på nogle af de følelser, de har om at bo i udlandet. Men sådan set også Czeslaws åbne diskussioner på koncerterne om homoseksualitet eller racisme. Emner der deler vandene mellem mange polakker.

Samfundskritik, skæbner og melankoli

Czeslaw vil gerne medgive, at der også ligger en samfundskritik i flere sange på det seneste album, 'Emigranternes Bog Bind 1' fra 2014. Det er sange som 'Den hvide neger' om andenrangsborgeren,

Bandet Czeslaw Spiewa består på den nyeste udgivelse af seks danskere og Czeslaw Mozil.

der får sorte hænder i arbejdet for den rige mand, og "Byggepladsen".

»Byggepladssangen handler om at bo på en byggeplads, som er noget, almindelige håndværkere i Polen også kan relatere til. Men der er den kritik i det, at de arbejder i Danmark, men gør det under kummerlige vilkår. Jeg skal ikke bestemme, hvordan folk skal leve deres liv. Jeg gider ikke stå og moralisere, men jeg vil gerne være en katalysator, der siger "hov, prøv lige at se det her, sådan er der altså også nogen, der lever"«.

Selvom Czeslaw godt ved, at der er masser af succes historier om polakker på udlandseventyr at plukke af, så er de hårde fortællinger gennemgående på det nye album, fordi der mangler en debat om dem:

»Man hører og ser ikke noget i medierne i Polen om dem, som arbejder på en fabrik, og som tror, at de bare skal være i udlandet i et par år, men ender med at være der i 10, 15 eller 20. Den side af arbejdsmarkedet vil jeg gerne beskrive. Jeg har selv haft en mormor, som aldrig lærte at tale dansk, selvom hun boede i Danmark i 30 år. Det er jo sindssygt tragisk.«

Uddrag af sangen 'Byggepladsen'

*Hvad du end tror og siger
Er mit hjem altid på byggepladsen
For at hjælpe mit budget
For at undgå et lån
Laver jeg mad på arbejdet
Jeg arbejder hjemme*

*Jeg sover på polsk
På polystyren
Det er meget patriotisk
Dog ofte kaotisk*

*Jeg pisker fløde
med mit bor
Jeg varmer suppe
med min blæselampe*
(NOTAT's oversættelse)

Polakker i alle lande, integrer jer

De integrationsproblemer, som Czeslaw har set hos nogle af sine tyrkiske og arabiske venner, er han også stødt på blandt grupper af polakker. Alligevel er mange polakker stolte af, at de integrerer sig bedre end de andre. Der ligger en kæmpe opgave for de polske indvandrere:

»Du kan ikke kræve respekt af danskeren, af din nabo, hvis du har boet 10-15 år i landet og ikke har lært sproget. Jeg kritiserer dem, som emigrerer, fordi de gerne vil tjene penge, men ikke kan integrere sig i det samfund, de kommer til. Jeg kritiserer dem, som kommer til et nyt land, og ikke lærer sproget. Jeg kritiserer dem, som tror, det er i orden, at bo i et nyt land i to-tre år bare for, at tjene nogle penge.«

Det er ikke alene af respekt for det nye land eller for deres egen selvfølelses skyld, de skal integrere sig, men også for deres børns skyld:

»Den bedste integration for mig er, at børnene lærer forældrenes sprog, og samtidig automatisk lærer det danske sprog. Og omvendt, at forældrene lærer det sprog, som bliver førstesprog for deres børn. Der er jo ikke noget værre end den situation, hvor en 15-årig teenagepige ikke kan kommunikere med sine forældre perfekt på det polske sprog og forældrene på samme tid ikke kan tale datterens sprog nummer ét, nemlig det danske.« ♦

Kom til debatkoncert

og kulturmøde med det polske band Czeslaw Spiewa

DEO arrangerer turné i Danmark med **Czeslaw Spiewa**. Benyt dig af denne enestående mulighed for et kulturmøde og debat med Czeslaw Mozil samt et ekspertpanel. For hvem er den polske vandrør – og hvordan bliver det danske arbejdsmarked påvirket af vandringer?

Debatten er på dansk, og vil løbende blive resumeret til polsk. Sangene synses på polsk, men bliver introduceret på dansk.

Odense

Onsdag den 22. april kl. 19-21.30
Mødecenter Odense, Buchwaldsgade 48, 5000 Odense C

Aarhus

Torsdag den 23. april kl. 19-21.30
Stakladen, Ndr. Ringgade 3, 8000 Aarhus C

Aalborg

Fredag den 24. april kl. 19-21.30
Foredragssalen, Aalborg bibliotek, Rendsburggade 2, 9000 Aalborg C

København

Lørdag den 25. april kl. 14-17.00
Festsalen, Københavns Universitet, Frue Plads 4, København K

Deltagelse: 140 kr., 100 kr. for studerende.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**

DEO Tlf. 70 26 36 66
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst.

GRØNLAND

Befolkning: 56.480

Areal: 2.166.086 km²
(Danmark 43.561)

Isfrit område: 410.449 km²

BNP pr. indbygger: 240.950 kr.
(DK 336.100) (2013)

Arbejdsløshed: 10,2 pct.
(13,1 pct. i byggerne,
9,6 pct. i byerne) (2013)

Udmeldelse fra EU: 1985
(folkeafstemning 1982)

»Vi kan fiske meget mere,« mener Grønlands nye landsstyreformand og fisker Kim Kielsen. Han henviser til Island, som er gode til at udnytte potentialet.

EU satser på Grønland – Grønland satser på fisk

Grønlands nye landsstyreformand Kim Kielsen nedtoner sin forgængers højtflyvende planer om mineraludvinding for at satse mere intensivt på fiskeriet.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

FISKERI. »Der er meget større vækstmuligheder for fiskeriet, end man tror,« siger Kim Kielsen. NOTAT møder ham få måneder efter, at han er blevet valgt som Grønlands nye landsstyreformand.

Kim Kielsens plan er at hæve fiskekvoterne i en ny national fiskeriaftale og begynde at forædle flere fisk på grønlandsk jord, så landet tjener mere i sidste ende. Den efterhånden garvede politiker fremhæver potentialet i det grønlandske farvand:

»Hvis du forestiller dig det her lille hjørne af rummet, så er det dét, vi bruger nu. Vi kan fiske meget mere«, fastholder formanden for det største grønlandske parti, Siumut.

Da NOTAT spørger ind til den udfordrede økonomi, er det tydeligt, at det grønlandske lederskab har lært Kim Kielsen den lektie, ikke at sælge mineralerne, før de er hevet op af undergrunden. Han taler i modsætning til sin forgænger hverken om mineraleventyr eller selvstændighed, men fremhæver igen og

igen, at fiskeriet, turismen og minedriften skal gå hånd i hånd med reformer og uddannelse.

Inspireret af Island

Kim Kielsen er mest ivrig, når spørgsmålene falder på fiskeriet, som han har et personligt forhold til som tidligere fanger. Men det er for optimistisk at satse for meget på det, mener Torben M. Hansen, der er formand for Grønlands Økonomiske Råd. I sin seneste rapport fra 2014 konkluderer Rådet, at det samlede vækstpotentiale inden for fiskeriet er begrænset:

»Det er ikke realistisk, at det kan vende den grønlandske økonomi afgørende. Det kan samtidig være et problem at hæve kvoterne, fordi det kan påvirke fiskemulighederne på sigt,« siger økonom Torben M. Hansen.

Kim Kielsen fastholder, at der på nuværende tidspunkt fiskes så lidt, at niveauet inden for nogle af arterne kan hæves:

»Se på Island. Vi kan udnytte meget mere, og stadig fastholde det bæredygtige niveau.«

Kommissionens øjne hviler på den grønlandske is

Selvom Grønland – som det eneste land til dato – har meldt sig ud af EU, har Kommissionen stadig stærke strategiske interesser i det oversøiske territorie. Blandt andet har EU en klar strategi, der går ud på at få fat i de sjældne mineraler i Grønlands undergrund.

EU-Kommissionen besluttede i oktober at give 217,8 mio. euro til uddannelse på Grønland indtil 2020. Aftalen var noget af det første, Kim Kielsen underskrev som nyvalgt landsstyreformand.

Ifølge journalist og forfatter til 'Balladen om Grønland', Martin Breum, kan der være mere, hvor det kommer fra:

»Det har ligget i kortene, at EU vil bidrage mere til minesektoren i form af eksempelvis uddannelse og forskning,« siger han og vurderer, at det øgede fokus på de nationale ressourcer, som Kim Kielsen står for, ikke vil skade det tætte bånd til EU:

»De solide relationer går år tilbage, og det ændrer sig ikke med den nye koalition. EU ser Grønland som et springbræt, og det går begge veje.« ♦

Grønlands historie

AF SVEN SKOVMAND

Grønland blev først befolket i tiden omkring år 1000, hvor den nordlige del blev beboet af inuitter fra Canada, mens islandske bønder bosatte sig i den sydlige del.

Nordboerne udvandrede eller uddøde i midten af 1400-tallet, men det vidste man ikke i Danmark, som i 1300-tallet havde fået magten over landet. Præsten Hans Egede rejste i 1721 ud for at prædike den lutheranske tro blandt nordboerne. Han opdagede imidlertid, at de var forsvundet, og han missionerede derefter blandt inuitterne, som nu blev kristne.

Indtil 1953 var Grønland en dansk koloni, men da Grundloven dette år skulle revideres, besluttede man, at Grønland skulle være en del af det danske rige. Det førte til en kraftig modernisering, som i flere år kostede omkring 1 procent af det danske bruttonationalprodukt, svarende til 19 milliarder i vor tids priser.

Grønland blev i disse år styret gennem Grønlandsministeriet i København, og danske regeringer og folketingsmedlemmer tog alle vigtige beslutninger. Det blev snart uholdbart, og i 1979 fik Grønland et hjemmestyre efter samme model, som gælder for Færøerne.

Samtidig blev der indgået en aftale om, at Grønland hvert år skulle modtage et bloktilskud fra Danmark, som man frit kunne råde over. I 2014 var beløbet 3.681.000. Trods dette tilskud har Grønland store økonomiske problemer, fordi samtlige byer har en isoleret beliggenhed i forhold til hinanden, og det vanskelige klima gør minedrift svær.

I 1973 blev Grønland som Danmark medlem af EU, skønt 70 procent stemte imod. Efter hjemmestyrets indførelse førte en ny afstemning til, at Grønland meldte sig ud med virkning fra 1985.

SKOVMANDS NOTATER

Vi kan godt ophæve fastkurspolitikken

Lige siden euroen blev indført, har de danske politikere og Nationalbanken fastholdt, at den danske kronens værdi skal være uændret i forhold til euroen, skønt kun cirka 25 procent af vores eksport går til euro-landene.

Denne holdning giver problemer i øjeblikket, fordi spekulanter mener, at kronen bør have en højere værdi end i dag. Det har fået Nationalbanken til at sænke renten, så den nu er negativ. Det har skabt problemer for bankerne og den økonomiske politik og har tilsyneladende ikke bremset spekulatjonen.

Nu foreslår professor Thomas Barnebeck Andersen, Syddansk Universitet, at man overvejer at ændre denne politik – i hvert fald hvis man ikke har som mål at være med i euroen. Det sker i en artikel i Berlingske 10.2.2015 »Professor: Fastkurspolitik har skadet os«.

Han påpeger, at fastkurspolitikken i hvert fald i 2006 og 2008 var til stor skade for den danske økonomi og forstærkede krisen. Og at lande, der har ført en anden

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter

politik som for eksempel Sverige har klar sig bedre.

EU-frygt skader Grønland

I mere end 40 år har det dansk-grønlandske selskab Greenland Contractors stået for serviceopgaver for den amerikanske base i Thule. Selskabet ejes for to tredjedels vedkommende af MT Højgaard og for den sidste tredjedel af Grønlands selvstyre. Det beskæftiger 320 danskere og 80 grønlændere, og har givet Grønland en årlig skatteindtægt på cirka 200 millioner kroner om året.

Men nu er det slut. For i modsætning til tidligere er opgaven lagt i internationalt udbud, og det har betydet, at det amerikanske firma Vectrus i de næste syv år har overtaget kontrakten. Det oplyses den 29. januar 2015 i artiklen i Berlingske »Danmark i Thule-klemme mellem Grønland og USA.«

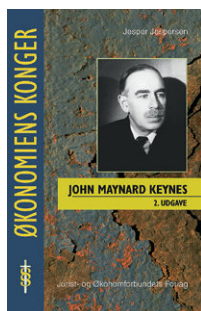
Når opgaven er kommet i udbud, skyldes det, at Udenrigsministeriet har ment, at de hidtidige aftaler har været i strid med EU's regler om licitationer.

Man håber nu ved forhandlinger med USA at få en ordening, der i højere grad tjener Grønlands interesser.

EU-forbud truer sælfangere

Et EU-forbud mod indførsel af sælprodukter har fået katastrofale virkninger i de grønlandske fangerdistrikter. Salget af sælskind er faldet med hele 90 procent, og det truer de grønlandske sælfangere. Det oplyser Berlingske den 25. januar i artiklen »Inuitter rammes hårdt af forbud mod salg af sælskind«.

For at hjælpe fangerne køber det grønlandske selvstyre skind til en fastsat pris. Men når skindene ikke kan sælges, går det ud over den grønlandske økonomi, der i forvejen har problemer.

Jesper Jespersen: "John Maynard Keynes". 191 sider, Jurist- og Økonomiforbundets forlag, 2. udgave

Keynes er tilbage i europæisk krisetid

"Højaktuel, tilgængelig og grundig indføring", skriver NOTAT's boganmelder, Alex Lindbjerg, om Jesper Jespersens anden udgave af bogen om det britiske koryfæ John Maynard Keynes.

I en tid, hvor arbejdsløshed, statsgæld og sociale problemer fortsat hærger Europa, har professor i økonomi Jesper Jespersen opdateret indføringen i en af det 20. århundredes mest indflydelsesrige økonomer, "John Maynard Keynes".

Bogen, som optræder i serien "Økonomiens konger", koger et enormt forfatterskab ned til under 200 sider, og det virker faktisk ubesværet. Den kaster ikke om sig med økonomiske begreber, der kan virke som volapyk for os almindelige dødelige. Jesper Jespersen aktualiserer teorien i en diskussion af den europæiske krise i dag.

Læs hele anmeldelsen på www.notat.dk

Eventyret om Alexis og Pablo

I den sydlige udkant af det europæiske rige boede der et fattigt ægtepar med deres to drenge, Alexis Tsipras og Pablo Iglesias.

AF ADI REDOZI

BAGSIDEN. Da der var dyrtid i landet, vidste faderen Mariano Rajoy og hans ægtepartner Antonis Samaras slet ikke, hvordan de skulle skaffe det daglige brød. De besluttede at skille sig af med børnene ved at føre dem ud i den store skov af arbejdsløshed.

»Her får I lidt kontanthjælp. Kan I nu købe noget brænde for pengene og lave et bål, lille børn. Når vi har fri fra arbejde, kommer vi igen og henter jer,« sagde Mariano.

Da mørket faldt på og bålet var brændt ud, var der stadig intet spor af forældrene. Alexis og Pablo begyndte at gå for at holde sig varme, og de fik selskab af flere andre børn, så det efterhånden lignede en march. Ved morgengry kom Alexis og Pablo til et hus, hvis facade var bygget op af mønter og tag belagt med eurosedler. Sikke dumt at passivisere likviditet på den måde, tænkte de.

»Kom, Pablo, tag du et stykke af vinduet, så tager jeg noget af taget« sagde Alexis. Men før de havde nået at afmontere en eneste mønt, hørte de en stemme:

»Hvem er det, som splitter mit eurohus ad? Jeg har spinket og sparet for at kunne bygge det.«

Døren gik op, og en kortklippet kvinde i rød spadseredragt kom ud. Hun præsenterede sig som Angela og havde en stærk, tysk accent.

»Kom med mig, jeg skal ikke gøre jer fortræd« sagde hun. Inde i huset fik de dejlig mad, mælk og pandekager. Alexis lagde nogle af pandekagerne til side, for han ville dele dem ud til de andre børn i skoven. Men det kunne der ikke være tale om, sagde Angela.

Da drengene vågnede næste morgen, tog Angela fat i Alexis med sine tørre hænder, bar ham ud i stalden og lukkede ham inde bag en gældsmur. Derpå vækkede hun Pablo, og sagde:

»Stå op, din drivert. Nu har du spist mine pandekager og sovet i min seng. Det kan du rigtignok få lov at betale for!«

Som fange i eurohuset måtte Pablo gøre, hvad Angela forlangte. Han brugte alle sine vågne timer på at arbejde for en løn, man umuligt kan leve af, mens Alexis ikke engang havde mulighed for at arbejde af på gælden.

Hver morgen gik Angela ud i stalden og råbte:

»Stik din finger ud, så jeg kan mærke, om du er blevet tynd nok til, at jeg kan lave smykker af dine knogler!«

En skønne dag sagde hun til Pablo, at Alexis var klar til at få kogt det sidste kød af knoglerne. Hun fyrede op under ovnen og rodede rundt i det glødende kul. Da gav Pablo hende et puf, så hun røg ind i flammerne, og han smækkede jerndøren i og satte slåen for.

Pablo løb lige ud og nedbrød gældsmuren, og sammen løb drengene tilbage til eurohuset, hvor de fyldte lommerne med mønter og polstrede det slidte overtøj med sedler. Så fór de ud i skoven til de sultne børn, hvor de fordelte pengene som en slags akut borgerløn.

Over de næste måneder blev eurohuset revet ned og pengene investeret i grønne arbejdspladser og en bedre infrastruktur i skoven. Der var endda råd og tilgivelse nok til, at selv Antonis og Mariano kunne få en værdig pension.

Sydeuropæerne levede lykkeligt til næste valg. ♦

